
Részlet a HVG c. hetilap 1999 június 12-i számából az örményországi választásokról:

„Fölényes győzelmet aratott az Örményországban május 30-án megtartott parlamenti választásokon az örmény kommunista párt 1974 és 1987 közötti első titkára, Karen Demircsjan és a karabahi háborúban múlhatatlan érdemeket szerzett védelmi miniszter, Vazgen Szarkisjan által vezetett Egység nevű választási blokk.”

"A választásokat beárnyékolta, hogy állítólag a központi választási bizottság számítógépes rendszerének meghibásodása miatt több tízezer választásra jogosult polgár nem került fel a névjegyzékbe, s ezért sokuk nem tudta leadni szavazatát. A részvétel így is meghaladta az 50 százalékot, ám a voksolásra érkezett EBESZ-ellenőrök jelentésükben komoly kifogásokra hívták fel a figyelmet. A névjegyzékek pontatlansága mellett hiányosságokat tártak fel a választási bizottságok működésében és számos technikai hibát a szavazás lebonyolításában. Mindezen okok miatt a választás nem felelt meg az EBESZ normáinak..."

"A miniszterelnöki poszt ellátásában rejlő politikai kockázatokat jelzi a minapi választás eredménye is, hiszen szakértők szerint az Egység sikere elsősorban Demircsjan személyének köszönhető, márpedig az egykori kommunista pártvezető népszerűsége nagymértékben a szovjet éra, az akkori létbiztonság iránt érzett tömeges nosztalgiát tükrözi."

A szobor zárványa...

avagy: ki volt Jusztina?

Ünnepelünk... Másfél évszázada élte meg a magyarság a csodás forradalmat és szabadságharcot... Szobrokat öntöttünk, ám az öntött bronzba néha zárvány kerül. Nézzünk időnként önmagunkba is; vajon, az a bizonyos "zárvány" egy szoborban van-e, vagy bennünk, a mi tévképzeteinkben rejlik?

"- Én tudom, hogy ki volt Jusztina, de sok író tévesen emlékezik meg róla. Itt van például *Dávid Antal*nak a regénye: *Háromszék nem alkuszik*. Ebben úgy beszél Jusztináról, mint egy román nőről, s még románul is beszélgeti!"

(*Magyar Nemzet*, 1999 július 3., szombat - Kő András interjúja Gábor Áron dédunokaöccsével, dr. Gábor Lászlóval "*Ágyúkeresés és családja*" címen.)

Felháborító, hogy még az ágyúöntő kapcsolatát is az elrománosítás veszélye fenyegeti...?

A "Háromszék nem alkuszik" című történelmi regény 1973-ban jelent meg, A szerző (és a kiadó gerinces tagjai) sokat "nyeltek"... eleve a cím miatt! Acél elvtárs fénykorában könyvcímekben jelent meg a "szalonképtelen" Háromszék...! (Rádásul "nem alkuszik"... a "legvidámabb barakkban", ahol gondosan ügyeltek arra, hogy semmi közük se legyen valami háromszékekhez, hiszen az nem felel meg a KB és az áldott emléké Ceaurescu pajtás elvárásainak.)

Milyen regény ez? Rövid idézet a könyvből, két brassói legény párbeszédéből:

"...Tudod-e te, hogy nem csak Coronnen, Hermannstadt és a többi szász város létezik, hanem mezők, erdőségek, városok, ahol mind erdélyiek laknak!

- A magyarok gyűlölnék minket.

- A fenét! Csak nem ismernek. De ismerhetnek-e, ha mi hatszáz év óta bezárkóztunk, nem álltunk velük szóba, s ha éppen alkudoztunk velük, soha egy barátságos hang nem jött ki a szánkon? Belészerettünk a saját komolyságunkba, a különállásunkba, hogy mi valóságos városállam vagyunk, mint régen Athén.

- Én nem szeretem a magyarokat. S a székelyek azoknál is rosszabbak. Vadak.

- Mert rossz sorsuk volt. Azok a Báthoriak, akiknek Brassó nem nyitott kaput jószántából, megtizedelték a székelyt. Akasztottak, kerékbe törtek! /.../A nagyuruk eltanulták a jobbágytartást, pedig azelőtt Erdélyben nem ismerték az effélét. De a székely most minden nációt megvéd. Erre esküdött.

- A románokat.

- És minket. Mi is erdélyi nemzet vagyunk. Az a kérdés, az akarunk-e maradni."

(Dávid Antal: Háromszék nem alkuszik - 184-185 oldal.)

A szerző a szülőföld iránti hódolat és tisztelet okán **igazi, történelmi regényt** írt. (Ma már nehéz hozzájutni, hiszen azóta sem adták ki.) Nem azt mondja el, amit belénksulykoltak, hanem a mindenkori ember küzdelmét. Hitte és hirdette, hogy az emberek alakítani tudják saját életüket, képesek közösségben gondolkodni - és a közösség nem antropológiai, vagy származási kategória. A valódi közösség **emberek** közössége. ("De ki az én felebarátom?" - Lukács 10,29 és a továbbiak.) Tette mindezt úgy, hogy megélt joga volt hozzá: nemcsak azért, mert szülőháza a Turóczi Mózes-féle rézöntő műhely telekszomszédjában állt, hanem azért is, mert a kisebbségi létet, a romániai többségi nemzet részéről kapott keserűséget a saját bőrén megélte.

A "*Háromszék nem alkuszik*" című regénynek nincs főszereplője. A szerző a történelem bearanyozása helyett a működő erdélyi demokráciát mutatta meg, amely nem politikai szlogen, hanem **gondolkodásmód, egymás iránti** viszony, amelyet ő személyesen a 30-as évek végén az erdélyi gondolkodásmódban, majd 1956 budapesti utcáin megélt. A regény főszereplője Háromszék **népe**, a "MINDENKI" nevű főszereplő.

Az ott élő többféle nemzetiség és vallás. A kicsi és a nagy, a szőke és a kopasz - miközben a gyenge erőssé válik és az erős becsülettel meghajlik az erőssé váló gyengék előtt.

A regény megjelenése körüli időkben a szerző és Gábor Laci bácsi sokat beszélgetett, vitatkozott a Gábor Áron alakja körüli kérdésekről. (Ezt említi is az interjúalany.) A magyar történetírás dokumentáltan tudja, hogy az ágyúöntő élettársa Jusztina, román nő. Gábor László úr azt mondja, Keresztes Jusztinának hívták, de más Keresztesektől megkülönböztetendő, Bereckben a "...Velcsuj nevet kapta. Merthogy a székelyeknek az is szokásuk volt, hogy ragadványneveket adtak az embereknek."

Bizony, a székelyeknek ilyen szokásuk volt. Ragadványneveket adtak, mint minden más nép. De mi a ragadványnev? Vajon a "magyar" Jusztinát miért jelölték volna a román Velcsuj ragadványnévvel?

Vágjunk elébe a kínálkozó kérdésnek: kire vet árnyat Jusztina román volta? Vethet-e árnyat

valakire? (Akár egy Gábor Áron-rokonra?) Ha igen, akkor szomorúak lehetünk. Mert akkor ismét "vérség"-ről, jobb és gyengébb fajokról kellene beszélni - Isten őrizz!

Érdektelen volna az egész, de... abban az egy-másfél évben éppen az volt a csodálatos - és a mindenkori elnyomó számára halálosan veszélyes! - hogy nemre, korra, vallásra, nyelvre, származásra való tekintet nélkül fogtak össze az emberek! Háromszék önvédelmi harca 1848-49-ben nem a magyarság (székelység) harca idegen elemek ellen, hanem tisztességre törekvő emberek harca a **birodalmi aljasság** ellen. Ezért szebb és tisztább, semhogy "nemzeti-faji" kérdéssé pocskoljuk... Avagy: a német, osztrák, szerb, örmény, sváb származású aradi vértanúk, a lengyel hadvezérek - mindazok, akikre oly sokszor hivatkozunk szívesen és joggal nem ugyanezt bizonyítják? Az erdélyi és magyarországi gondolatot, a népek, kultúrák, vallások együttélését, annak a régióknak példáját, ahol 1568-ban (a tordai országgyűlésen) Európában először törvényesítik a vallásszabadságot!

Amelynek egyenes következménye az 1848-as magyar országgyűlés XX. törvénycikke...

És még egy "ha"...

Gábor Áron alakja **az, ami**. Józan ésszel vitatná-e valaki zsenialitását és hősiességét? A sokszínű magyarság szívében rendületlenül ott áll Gábor Áron szobra. De ha a szívünk, a gondolatunk válik bronzza családfakutatás közben, akkor marad a felebaráti szeretet helyett "csak zengő érc és pengő cimbalom"...! (lásd: Pál I. levele a korintusiakhoz, 13. fejezet).

Úgy gondolom, ha román nő volt Jusztina (és miért is ne lett volna az?), attól Gábor Áron nemhogy "kisebb", de inkább "nagyobb"!

Vagyis: a 150 éve ágyúgolyótól hősi halált halt ágyúöntő őszintén és tisztességgel szeretett egy román nőt. Talán erősebb az ágyúöntő szobra annál, semhogy "szín-fajság" miatt elolvadjon.

Ágyúöntésként Dávid Antal Iván messzeszóló ágyút öntött 1973-as kiadású regényében: szavakból. (Pedig élete során bőven kapott ő is ízelítőt az erdélyi, nem igazán "édes" kisebbségi sorsból, a megkülönböztetésből...)

"- Áron! Ne menjen, Áron! - sikolt az asszony, de a hangja elvész a lármában. A szava nem éri utol, csak a pillantása. Látja, hogy a ló felágaskodik, majd a földre veti magát. Áron messzire repül a bokrok köré. Sikoltani akar, de szájára tapasztja a kezét. Aztán lassan odamegy, mint akinek mindegy. Az állat feláll és kapál, kapkodja a fejét.

- Megadatott - szól, amikor megtalálja a férfit. Az ágyúgolyó vállból kitepte a bal karját. Ahol a szíve lehetett, most lucskos, véres hústömeg.

Letérdel és az arcát cirógatja.

- Látod, sohasem akartál pihenni. Most gyere, aludj!

Leül, s ölébe fekteti a halott fejét.

- Ne gondolj többet Háromszékkal! Most már csak reám gondolj... jaj, Áron!

Más nem ér rá megsiratni, mert az ellenség siet. Gyorsan eltemetik, mennek a szomszéd falut védeni. Délután kozák lovak tapodják meg a sírját."

(Dávid Antal: *Háromszék nem alkuszik* - 400. oldal)

Egy kép: a (román) **Madonna** ölébe veszi a dúló hatalom által megölt (magyar) **Fiút** és siratja. A képzőművészetben ennek az alakzatnak a neve: **Pieta**.

dcs